

ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ЖІНОК

С. В. Беленчук

Херсонський державний університет, belenchuksofia@gmail.com

Науковий керівник: кандидатка психологічних наук, доцентка Н. І. Тавровецька

Постановка проблеми. Гендерні норми та очікування визначають роль особи у суспільстві, впливаючи на її емоційний стан та загальне психологічне благополуччя. Дослідження гендерних стереотипів та їх впливу на жіноче психологічне здоров'я стає актуальним завдяки постійній зміні ролей жінок у сучасному суспільстві, а також росту усвідомленості важливості гендерної рівності.

Метою дослідження є розкриття взаємозв'язку між гендерними стереотипами та психологічним здоров'ям жінок, визначення ключових чинників, які впливають на цей процес, та виявлення можливих стратегій подолання негативного впливу стереотипів.

Виклад основного матеріалу. Термінологія та система класифікації гендерних стереотипів виявляють себе як важливі аспекти соціального життя людини у повсякденній реальності. У гендерних взаємин уявлення та очікування щодо осіб однієї статі відрізняються від вимог, пред'явлених до осіб іншої статі. Для вираження цих взаємин часто використовують специфічні терміни та вирази, що різним чином характеризують хлопчиків і дівчат, чоловіків і жінок. Усе це віддзеркалено у конкретних формах суспільної свідомості, а саме в стереотипах.

Зазвичай термін «стереотип» розглядається як конкретна схема чи категорія, на основі якої здійснюється сприйняття та оцінка інформації. Ця схема служить для узагальнення конкретного явища, об'єкта або події, дозволяючи особі діяти або робити оцінку автоматично, без задуму [2].

У рамках дослідження О. Курдибахи «Вплив соціальних факторів на розуміння гендерних ролей» було проведено групове опитування з метою визначення уявлень щодо чоловічих та жіночих ролей. Учасники - мешканці Ташкента та Фергани, обох статей, різних вікових груп і рівнів освіти. На запитання «Які асоціації виникають у вас при словах «чоловік» та «жінка»?» отримані такі відповіді.

Найчастіше слово «жінка» асоціювалося з обов'язками вдома, материнством, керівництвом господарством, вихованням дітей і так далі. Поняття «чоловік» в більшості випадків асоціювалося з ролями опори сім'ї та джерела фінансування, функціями батька, воїна та захисника, тощо [1]. Цей приклад ілюструє виявлення гендерних стереотипів, які виникають внаслідок різного сприйняття та оцінки якостей і властивостей осіб на підставі їхньої статевої приналежності.

Розподіл сімейних обов'язків та соціальних ролей визначається соціальними чинниками, як підтверджує опитування, проведене в рамках дослідження «Вплив соціальних чинників на уявлення про гендерні ролі». Жіночі обов'язки частіше пов'язані з побутовими аспектами, тоді як чоловіки частіше сприймаються як годувальники та провідники сімейних стратегій.

Стосовно професійних сфер, існує стереотип щодо «чоловічих» та «жіночих» професій, який розділяє їх за технічними та гуманітарними характеристиками. Крім того, на певних посадах спостерігається «вертикальне» розділення, де керівницькі посади переважно займають чоловіки.

Жінки піддаються більш високим вимогам та дискримінації при влаштуванні на роботу та у процесі службового просування. Все це є перешкодою для самореалізації жінок як індивід.

Так само, як і у випадку інших соціальних стереотипів, гендерні стереотипи визначають спосіб, яким ми сприймаємо оточуючих людей і впливають на активне конструювання реальності. Вони особливо міцні і прийняті навіть тими

соціальними групами, які є об'єктом цих стереотипів. Ставлення до жіночості, як і існуючі уявлення про роль жінки, залишаються схожими в різних культурах [4].

Науковці Університету Міннесоти визначають ряд психологічних чинників, які ускладнюють зміну гендерних стереотипів. Серед них авторитарність, закритість, стан фрустрації, некритичність до себе та невірне сприйняття оточуючої дійсності. Дія цих чинників призводить до утвердження стереотипів, зокрема в професійній сфері, і може бути основною причиною професійного стресу у жінок. З іншого боку, до психологічних факторів, які сприяють зміні гендерних стереотипів, відносяться: спілкування та спільна діяльність з об'єктом пізнання; об'єднання жінок для досягнення загальної мети; розширення знань про об'єкт спілкування; вплив факторів групової динаміки, що виникає в результаті взаємодії в групі; наявність певних особистісних якостей, таких як гнучкість, критичність, відкритість до нового досвіду; сильні емоційні враження[5].

Гендерні стереотипи є утвореними уявленнями про традиційні ролі чоловіків і жінок у суспільстві, визначаючи, як вони повинні вести себе, виглядати та функціонувати в різних сферах життя. Ці стереотипи можуть відображатися в оцінці фізичних можливостей, ставленні до фізичного здоров'я та призначенні сексуальних ролей.

Дослідження показують, що стереотипи грають важливу роль у розподілі самогубств, зокрема, кількість самогубств жінок. Це свідчить не лише про соціокультурні впливи, але і про те, як стереотипи можуть стати фактором ризику для психічного здоров'я.

Оголошення про шкоду, яку можуть завдати стереотипи, важливе для формування свідомого інформованого суспільства, яке активно протистоїть дискримінації та сприяє психічному благополуччю всіх його членів [3].

Висновок. Дослідження впливу гендерних стереотипів на здоров'я розкриває важливий аспект сучасного суспільства, який потребує уваги та подальших заходів.

Виявлено, що гендерні стереотипи можуть призводити до стресу, тривоги та невпевненості у собі. Особливо важливо визначити їхній вплив на психічне здоров'я жінок, оскільки вони стикаються з численними викликами, пов'язаними із соціальними очікуваннями та стереотипами.

Здоров'я, як фізичне, так і психічне, є невід'ємною частиною загального благополуччя індивіда. Глибокий вплив гендерних стереотипів на самооцінку, ставлення до себе, та соціальні взаємини відкриває необхідність системного врегулювання цього питання.

Література:

1. Курдибаха О. М. Психологічні особливості гендерної соціалізації підлітків в умовах позашкільних навчальних закладів : дис. ... канд. психол. наук . 19.0.05. Київ, 2017. 244 с.
2. Шевченко Л.А. Гендерна психологія: підручник. Харків : ООО «МИТ», 2013. 100 с.
3. Serena Nanda. Gender Diversity: Crosscultural Variations. Waveland Pr Inc, 2017. 127 с.
4. John H. Harvey, Amy Wenzel, Susan Sprecher. The Handbook of Sexuality in Close Relationships edited. Routledge, 2013. 696 с.
5. Eaton N.R., Keyes K.M., Krueger R.F., Balsis S., Skofol A.E., Markon K.E., Grant B.F., Hasin D.S. An invariant dimensional liability model of gender differences in mental disorder prevalence: Evidence from a national sample. J. Abnorm. Psychol. 2012;121:282–288.